

**АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ**

*Я.І. Герасименко, О.А. Цуруль
м. Київ, Україна*

Протягом багатьох років педагоги намагаються знайти найбільш ефективні методи навчання дітей, які сприятимуть успішному засвоєнню учнями навчального матеріалу, активізують інтерес до навчальної діяльності. На даний момент питання про урізноманітнення навчального процесу з біології, активізації пізнавальної діяльності учнів, розширення сфери їх інтересів є актуальним і потребує детального вивчення, що зумовило вибір проблематики нашого дослідження.

Об'єктом дослідження є навчально-виховний процес з біології в основній школі.

Предметом дослідження є методика активізації пізнавальної діяльності школярів на уроках біології.

Мета роботи полягає у дослідженні форм, методів та засобів активізації пізнавальної діяльності учнів основної школи на уроках біології.

Гіпотеза: використання активних форм та методів навчання сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів та кращому засвоєнню навчального матеріалу з біології.

Для досягнення поставленої мети нами було визначено такі завдання:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми активізації пізнавальної діяльності учнів.

2. Охарактеризувати провідні форми та методи активізації пізнавальної діяльності учнів основної школи на уроках біології.

3. Розробити експериментальну методику активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі біології та здійснити її апробацію під час педагогічного експерименту.

Реалізація означених завдань дозволила встановити, що, активізація навчально-пізнавальної діяльності – це діяльність учителя, спрямована на підвищення рівня пізнавальної активності школярів, стимуляцію в них навчальної активності. Пізнавальна активність школярів полягає в прагненні вчитися, долаючи труднощі на шляху отримання знань, докладання максимальних вольових зусиль та енергії в розумовій діяльності [2].

У результаті аналізу методичної та психолого-педагогічної літератури, шкільної практики навчання біології [1, 3, 4] встановлено, що провідними формами та методами активізації пізнавальної діяльності учнів основної школи на уроках біології є:

- використання дидактичних ігор;
- творчі завдання;
- проведення нестандартних уроків (уроків-лекцій, вікторин, аукціонів, КВК, “Що? Де? Коли?”, урок-семінарів);
- методи розвивального навчання;
- впровадження активних та інтерактивних технологій;
- використання методики Шаталова;
- застосування комп'ютерних презентацій;
- групова робота.

Можна стверджувати, що ефективними будуть лише ті засоби, методи і форми активізації пізнавальної діяльності, котрі будуть відповідати віковим та психологічним особливостям учнів.

Експериментальна методика активізації пізнавальної діяльності учнів передбачає використання комп'ютера, дидактичних ігор, групової навчальної діяльності. Експериментальним навчанням були охоплені такі теми, як: «Органи рослин»; «Органи рослин, їх функції і взаємозв'язок»; «Корінь і кореневі системи. Узагальнення»; «Вищі спорові рослини, їх роль у природі та житті людини»; «Голонасінні. Загальна характеристика голонасінних, їх середовище існування»; «Пристосувальні риси будови й життєдіяльності

голонасінних. Будова голонасінних рослин».

Ефективність розробленої методики активізації пізнавальної діяльності учнів основної школи доведена під час педагогічного експерименту.

З метою забезпечення надійності результатів експерименту ми підібрали два 7-х класи майже рівних за всіма показниками (склад, вік, успішність) і поставили за мету з'ясувати, як впливає на пізнавальну діяльність учнів на уроках біології наша експериментальна методика.

На етапі констатувального експерименту ми вивчали успішність учнів з таких навчальних тем: «Біологія – наука про живу природу. Різноманітність живих організмів, середовища їх існування» та «Класифікація живих організмів. Рослинний світ – складова частина природи»; та провели першу діагностичну контрольну роботу, щоб визначити обсяг і міцність знань, набутих попередньо за традиційною методикою навчання.

Аналіз результатів свідчить про подібність у розподілі учнів обох класів за рівнем навчальних досягнень, класи знаходяться в однакових умовах розвитку і інтелектуальні можливості обох класів однакові.

На цій підставі було визначено експериментальний і контрольний клас.

Для перевірки ефективності запропонованої методики активізації пізнавальної діяльності учнів був проведений формувальний експеримент

Уроки у експериментальному класі проводилися згідно запропонованої методики, а у контрольному класі – за традиційною методикою. Для фіксування можливих змін рівня знань учнів ми провели зріз знань у формі письмового заліку.

Зіставивши дані діагностичних контрольних робіт на етапі констатувального і формувального експерименту, можна зробити висновки, що застосовані методи та засоби навчання, які були спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності школярів, здійснили позитивний вплив, про що свідчить збільшення відсоткового складу учнів з високим рівнем навчальних досягнень (з 27 до 36) та зменшення відсоткового складу з 9 до 0 з середнім рівнем навчальних досягнень. За результатами експерименту значення середнього балу успішності (X_E) у експериментальному класі зросло з 8,6 до 9,0, а у контрольному класі (X_K) – знизилось з 8,3 до 8,0.

Одержані дані свідчать про ефективність розробленої методики активізації пізнавальної діяльності учнів основної школи на уроках біології.

Література

1. Барабанщикова С.А. Використання досвіду В.Ф. Шаталова з метою активізації пізнавальної діяльності учнів / С.А. Барабанщикова // Біологія. — 2003. — № 10. — С. 6 — 9.
2. Гачкало С.Я. Розвиток розумових і творчих здібностей учнів шляхом використання методів розвивального навчання / С.Я. Гачкало // Біологія. — 2005. — № 27. — С. 2 — 4.
3. Мартинова Л.П. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках біології та в позаурочний час / Л.П. Мартинова // Біологія. — 2007. — № 27. — С. 6 — 15.
4. Шапіро Г.П. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках біології через упровадження активних та інтерактивних технологій навчання/ Г.П. Шапіро // Біологія в школі. — 2006. - № 22 — 24. — С. 93 — 95.

ГЕРБАРІЙ КАФЕДРИ БОТАНІКИ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА: ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ

*Л.М. Гомля, К.Ю. Агаркова
м. Полтава, Україна*

Створення гербарію Полтавського державного педагогічного університету розпочалося в середині ХХ ст. з появою природничого факультету. Насамперед потрібно було забезпечити наочним матеріалом навчальний процес для студентів I і II курсу які вивчають морфологію та систематику рослин. Комплектування наукового гербарію (збір, висушування та монтування)